

HOTĂRÂREA CURȚII
DIN 27 OCTOMBRIE 1982¹

**Elestina Esselina Christina Morson
împotriva Staat der Nederlanden
și Hoofd van de Plaatselijke Politie
in de zin van de Vreemdelingenwet;
Sewradjie Jhanjan
împotriva Staat der Nederlanden**
[cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare
formulate de către Hoge Raad der Nederlanden (Țările de Jos)]

„Libera circulație a lucrătorilor”

Cauzele conexe 35/82 și 36/82

În cauzele conexe 35/82 și 36/82,

având ca obiect cererile adresate Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE de către Hoge Raad der Nederlanden de pronunțare, în procedurile ordonanței președințiale pendinte în fața acestei instanțe, între

ELESTINA ESSELINA CHRISTINA MORSON

și

1. STAAT DER NEDERLANDEN,

2. HOOFD VAN DE PLAATSELIJKE POLITIE IN DE ZIN VAN DE
VREEMDELINGENWET,

¹ Limba de procedură: olandeza.

și între

SEWRADJIE JHANJAN

și

STAAT DER NEDERLANDEN,

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolului 177 al treilea paragraf din tratat, precum și a articolului 10 din Regulamentul nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității (JO L 257, p. 2),

CURTEA,

compusă din domnii J. Mertens de Wilmars, președinte, A. O'Keefe și U. Everling, președinți de cameră, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, G. Bosco și T. Koopmans, judecători,

avocat general: Sir Gordon Slynn,

grefier: domnul H. A. Rühl, administrator principal,

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

1 Prin Hotărârile din 15 ianuarie 1982, primite la Curte la 21 ianuarie 1982, Hoge Raad der Nederlanden a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, două întrebări preliminare, identice în cele două cauze conexate, privind interpretarea, pe de o parte, a articolului 177 al treilea paragraf din tratat și, pe de altă parte, a articolului 10 din Regulamentul nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității (JO L 257, p. 2).

2 Reclamantele în acțiunea principală, doamnele Morson și Jhanjan, cetățeni surinamezi, au solicitat autorizarea șederii în Țările de Jos, în vederea stabilirii la reședința fiicei, respectiv a fiului, de cetățenie olandeză, la care acestea se aflau în întreținere. Din dosarul

cauzei reiese că aceștia din urmă exercită o activitate salariată în Țările de Jos, însă nu au fost niciodată angajați într-un alt stat membru. Întrucât cererile au fost respinse de către secretarul de stat pentru justiție, doamnele Morson și Jhanjan au introdus cereri de revizuire la secretarul de stat pentru justiție.

3 În temeiul legislației olandeze privind străinii, astfel de cereri de revizuire au, în general, efect suspensiv în privința ordinului de expulzare. Secretarul de stat pentru justiție poate, cu toate acestea, să refuze recunoașterea efectului suspensiv al cererilor de revizuire însă, în acest caz, poate fi introdusă o cerere de ordonanță președințială în fața unei instanțe ordinare. Procedura ordonanței președințiale în cauză este reglementată de articolele 289 - 297 din „Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering” (Codul de procedură civilă olandez). Articolul 292 din acest cod prevede că „deciziile executorii provizorii nu aduc atingere acțiunii principale”.

4 În speță, reclamantele în acțiunea principală au solicitat, pe calea unei ordonanțe președințiale, să se interzică statului olandez expulzarea acestora, cel puțin, atât timp cât cererile lor de revizuire nu au fost soluționate în ultimă instanță. În acest scop, reclamantele în acțiunea principală au invocat articolul 10 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1612/68, menționat anterior, care conferă anumitor membrii ai familiei lucrătorului, dintre care ascendenților aflați în întreținerea unui lucrător resortisant al unui stat membru, angajat pe teritoriul unui alt stat membru, dreptul să se stabilească la reședința acestui lucrător. De asemenea, acestea s-au prevalat de interzicerea discriminării enunțate la articolele 7 și 48 din tratat.

5 Considerând că decizia care trebuia pronunțată depindea de interpretarea dispozițiilor dreptului comunitar, Hoge Raad, înaintea căreia au fost introduse recursuri în casație, a adresat următoarele întrebări preliminare:

„1) Ținând seama de faptul că o decizie a Hoge Raad în cadrul unei proceduri a ordonanței președințiale nu este obligatorie pentru instanța sesizată ulterior în vederea soluționării fondului cauzei, este Hoge Raad obligată, în cadrul unei proceduri a ordonanței președințiale, în temeiul articolului 177 al treilea paragraf din Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene, să sesizeze Curtea de Justiție cu o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, în cazul în care întrebarea privind interpretarea în sensul primului paragraf al acestui articol intervine în cadrul recursului în casație? În cazul în care nu este posibil să se răspundă, de o manieră generală, afirmativ sau negativ la această întrebare, care sunt circumstanțele care determină existența unei astfel de obligații?

2) Articolul 10 din Regulamentul nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității, în mod individual sau în coroborare cu alte dispoziții ale dreptului comunitar, se opune ca un stat membru să

refuze unuia dintre membrii familiei unui lucrător angajat pe teritoriul său, menționați la articolul 10 alineatul (1) din regulament, dreptul de a se stabili împreună cu lucrătorul respectiv, în cazul în care acesta din urmă deține cetățenia statului pe teritoriul căruia muncește, iar membrul de familie în cauză deține o altă cetățenie?”

Cu privire la prima întrebare

6 Prima întrebare încearcă, în esență, să clarifice dacă articolul 177 al treilea paragraf din tratat trebuie să fie interpretat în sensul că o instanță națională, ale cărei decizii nu pot să facă obiectul unei căi de atac în dreptul intern, este obligată să sesizeze Curtea cu o întrebare privind interpretarea, în sensul primului paragraf al acestui articol, atunci când întrebarea respectivă este adresată în cadrul unei proceduri a ordonanței președințiale și când decizia care trebuie luată nu obligă instanța sesizată ulterior în vederea soluționării fondului cauzei, chiar dacă această instanță aparține unui alt sistem jurisdicțional.

7 În temeiul articolului 177 paragraful al doilea, o instanță dintr-un stat membru, în fața căreia a fost adresată o întrebare privind interpretarea sau validitatea în sensul primului paragraf din acest articol, poate solicita Curții să se pronunțe cu titlu preliminar cu privire la aceasta în cazul în care instanța consideră că o decizie referitoare la acest aspect este necesară pentru pronunțarea propriei hotărâri. Cu toate acestea, în temeiul articolului 177 al treilea paragraf, atunci când se adresează o astfel de întrebare în fața unei instanțe naționale ale cărei decizii nu pot face obiectul unei căi de atac în dreptul intern, această instanță „este obligată” să sesizeze Curtea de Justiție.

8 Astfel după cum Curtea a constatat deja prin hotărârea din 24 mai 1977 (Hoffmann- La Roche, cauza 107/76, Rec., p. 957), articolul 177 are ca scop să asigure că dreptul comunitar este interpretat și pus în aplicare în mod uniform în toate statele membre. În această privință, cel de-al treilea paragraf urmărește, în special, să prevină constituirea, într-un stat membru oarecare, a unei jurisprudențe naționale care să nu fie în concordanță cu normele dreptului comunitar. Cerințele care decurg din această finalitate sunt respectate în cadrul procedurilor sumare și urgente, precum cele din prezenta speță, în cazul în care o procedură ordinară pe fond, care permite reexaminarea oricărei chestiuni de drept comunitar soluționată în mod provizoriu în cadrul unei proceduri sumare, trebuie să fie angajată în mod provizoriu fie în orice circumstanță, fie atunci când partea care a căzut în pretenții solicită acest lucru.

9 Prin urmare, obiectivul specific menționat de articolul 177 al treilea paragraf este protejat atunci când obligația de a sesiza Curtea cu privire la întrebări preliminare se aplică în cadrul procedurii pe fond, chiar dacă aceasta se desfășoară în fața instanțelor dintr-un alt sistem jurisdicțional decât cel în care se derulează procedura ordonanței președințiale, cu condiția să existe posibilitatea de a sesiza Curtea cu privire la întrebările de drept comunitar care au fost adresate în temeiul articolului 177.

10 Prin urmare, este necesar să se răspundă la prima întrebare adresată de către Hoge Raad că articolul 177 al treilea paragraf din tratat trebuie să fie interpretat în sensul că o instanță națională, ale cărei decizii nu pot să facă obiectul unei căi de atac jurisdicționale în dreptul intern, nu este obligată să sesizeze Curtea cu privire la o chestiune de interpretare, în sensul primului paragraf al acestui articol, atunci când chestiunea respectivă este invocată în cadrul unei proceduri a ordonanței președințiale și când decizia care trebuie luată nu obligă instanța sesizată ulterior în vederea soluționării fondului cauzei, cu condiția ca fiecare parte să aibă dreptul de a introduce acțiunea sau de a solicita introducerea unei acțiuni pe fond, chiar în fața instanțelor din alt sistem jurisdicțional, și ca pe parcursul acesteia orice chestiune de drept comunitar soluționată în mod provizoriu în cadrul procedurii sumare să poată fi reexaminată și să poată face obiectul unei hotărâri de trimitere în temeiul articolului 177.

Cu privire la a doua întrebare

11 Prin cea de-a doua întrebare se urmărește, în esență, să se clarifice dacă, și după caz, în ce circumstanțe dreptul comunitar interzice unui stat membru să refuze intrarea sau șederea pe teritoriul său a unui membru al familiei, în sensul articolului 10 din Regulamentul nr. 1612/68 menționat anterior, unui lucrător angajat pe teritoriul acestui stat, în cazul în care acest lucrător deține cetățenia respectivului stat, iar membrul familiei în cauză cetățenia unei țări terțe.

12 În temeiul articolului 48 din tratat, libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității presupune eliminarea oricărei discriminări pe bază de cetățenie între lucrătorii statelor membre. În temeiul articolului 10 din Regulamentul nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității, menționat anterior, anumiți membri ai familiei lucrătorului, ai cărui ascendenți aflați în întreținere „au dreptul de a se stabili împreună cu lucrătorul resortisant al unui stat membru angajat pe teritoriul unui alt stat membru, indiferent de cetățenia acestora”.

13 Întrucât termenii regulamentului menționat anterior nu se referă la membrii familiei aflați în întreținerea unui lucrător resortisant al statului membru pe teritoriul căruia acesta este angajat, răspunsul la întrebarea preliminară este condiționat de răspunsul la întrebarea dacă un drept de intrare și de ședere în beneficiul acestora poate fi dedus în lumina contextului reglementării și al locului acestuia în sistemul dreptului comunitar în ansamblu.

14 În această privință, reclamantele în acțiunea principală se prevalează de principiul nediscriminării pe motiv de cetățenie, principiu enunțat într-o manieră generală la articolul 7 din tratat, și care și-a găsit o expresie specifică în articolul 48 din tratat.

15 Cu toate acestea, este clar că respectivele dispoziții nu pot fi invocate decât în măsura în care situația în cauză intră sub incidența domeniului de aplicare a dreptului comunitar, și anume, în speță, cel al liberei circulații a lucrătorilor în cadrul Comunității. Această concluzie nu reiese numai din redactarea acestor articole, ci este și conformă cu obiectivul lor, care este acela de a contribui la eliminarea oricăror obstacole din calea instaurării unei piețe comune, unde resortisanții statelor membre au posibilitatea de a se deplasa liber pe teritoriul statelor membre în vederea exercitării activităților lor economice.

16 Rezultă că dispozițiile din tratat și reglementarea adoptată în vederea punerii în aplicare a acestora, în domeniul liberei circulații a lucrătorilor nu pot fi puse în aplicare în cazul unor situații care nu prezintă niciun factor care să facă legătura dintre aceștia și oricare dintre situațiile avute în vedere de dreptul comunitar.

17 În mod sigur, acesta este cazul lucrătorilor care nu și-au exercitat niciodată dreptul la libera circulație în cadrul Comunității.

18 Prin urmare, este necesar să se răspundă la cea de-a doua întrebare adresată de către Hoge Raad că dreptul comunitar nu interzice unui stat membru să refuze intrarea sau șederea pe teritoriul său a unui membru al familiei, în sensul articolului 10 din Regulamentul nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității, a unui lucrător angajat pe teritoriul acestui stat, care nu și-a exercitat niciodată dreptul la libera circulație în cadrul Comunității, în cazul în care acest lucrător deține cetățenia acestui stat, iar membrul de familie în cauză cetățenia unei țări terțe.

Cu privire la cheltuielile de judecată

19 Cheltuielile efectuate de către guvernul olandez și cel britanic, precum și de către Comisie, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de către Hoge Raad der Nederlanden, prin hotărârile din 15 ianuarie 1982, hotărăște:

1) Articolul 177 al treilea paragraf din tratat trebuie să fie interpretat în sensul că o instanță națională, ale cărei decizii nu pot să facă obiectul unei căi de atac jurisdicționale în dreptul intern, nu este obligată să sesizeze Curtea cu privire la o chestiune de interpretare, în sensul primului paragraf al acestui articol, atunci când chestiunea respectivă este invocată în cadrul unei proceduri a ordonanței președințiale și când decizia care trebuie luată nu obligă instanța sesizată ulterior în vederea soluționării fondului cauzei, cu condiția ca fiecare parte să aibă dreptul de a introduce acțiunea sau de a solicita introducerea unei acțiuni pe fond, chiar în fața instanțelor din alt sistem jurisdicțional, și ca pe parcursul acesteia orice chestiune de drept comunitar soluționată în mod provizoriu în cadrul procedurii sumare să poată fi reexaminată și să poată face obiectul unei hotărâri de trimitere în temeiul articolului 177.

2) Dreptul comunitar nu interzice unui stat membru să refuze intrarea sau șederea pe teritoriul său a unui membru al familiei, în sensul articolului 10 din Regulamentul nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității, a unui lucrător angajat pe teritoriul acestui stat, care nu și-a exercitat niciodată dreptul la libera circulație în cadrul Comunității, în cazul în care acest lucrător deține cetățenia acestui stat, iar membrul de familie în cauză cetățenia unei țări terțe.

Mertens de Wilmars	O'Keefe	Everling	
Pescatore	Mackenzie Stuart	Bosco	Koopmans

Pronunțată în ședință publică la Luxembourg, 27 octombrie 1982.

Grefier prin ordin H. A. Rühl administrator principal	J. Mertens de Wilmars
--	-----------------------